

Referat fra møte i verdensarvrådet for Røros bergstad og Circumferensen, fredag den 13. desember på Storstuggu, Røros, møterom Bergmesteren, kl.1130-1400

Til stede; Runa Finborud, Isak Busch, Arve Hitterdal, Bjarne Granli, Ellen H. Bergsrønning, Nora Marie Bransfjell, Elisabeth Seip, Kjersti Forbord Jensås, Per Øyvind Riise, Tove Martens, Odd Sletten, Torfinn Rohde

Forfall; Bjørnar T. Jordet, Kjerstin Lundgaard, Bersvend Salbu, Kirsten Thyrum, Anne Nyhammar, Ragnhild Hoel, Magnus Borgos

Leder Runa Finborud satte møtet, og innledet med minneord om medlem i verdensarvrådet, ordfører i Engerdal, Lars Erik Hyllvang som døde brått natten mellom 7. og 8. desember. Rådet holdt så 1 minutt stillhet til minne om Lars Erik, og lyste fred over hans minne.

Sak 25/19: **Godkjenning av innkalling og referat fra møte 13.09.2019.**

Innstilling; Innkalling og referat godkjennes.

Kommentar; Det ble påpekt at Einar Stamnes navn manglet over listen av tilstedeværende på møtet, og at Lars Erik Hyllvangs navn manglet på forfallslista.

Vedtak; Innkalling og referat ble godkjent med ovennevnte kommentar.

Sak 26/19: **Konstituering av verdensarvrådet for perioden 2019-2021.**

I henhold til vedtektene konstituerer verdensarvrådet seg selv. Leder og nestleder velges for 2 år av gangen. Ordfører Runa Finborud har sittet som leder i 4 år, med ordfører Hans Vintervold som nestleder.

Innstilling; Saken legges fram uten innstilling

Vedtak; Ordfører Isak Busch Røros ble valgt som leder i verdensarvrådet for perioden 2019-2021.
Ordfører Bjørnar T. Jordet ble valgt til nestleder i verdensarvrådet for perioden 2019-2021.

Leder og nestleder utgjør sammen med koordinator verdensarvrådets arbeidsutvalg.

Etter valget overtok ordfører Isak Busch ledelsen av møtet.

Sak 27/19: **Uttalelse til Planprogram for regional plan for kulturminner i Trøndelag**

Bakgrunn

Fylkesplanutvalget i Trøndelag har vedtatt å sende Planprogram for regional plan for kulturminner i Trøndelag ut på høring. Høringsfristen er satt til 31.12.2019. Verdensarvkoordinator har fått tilsendt planprogrammet via Røros kommune.

Bakgrunnen for oppstarten av planarbeidet er behovet for en samlet regional kulturminneplan i Trøndelag til erstatning for;
Handlingsprogram for kulturminner i Nord-Trøndelag
Regional plan for kulturminner i Sør-Trøndelag 2013-2017.

Formålet er å utarbeide en plan som samler aktørene innenfor kulturminnefeltet til å lage en framtidrettet regional kulturminnepolitikk for Trøndelag.

Planen skal ta for seg faste kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap og fartøyvern. Forvaltningen av de faste kulturminnene vil bli sett i sammenheng med de øvrige delene av kulturarven, slik som gjenstander og den immaterielle kulturarven, som håndverk og matkultur.

Planprogrammet legger opp til å dele inn planen i tema, sju i alt:

- Kulturmiljø og kulturlandskap av regional interesse
- By og tettstedsutvikling
- Håndverk og materialproduksjon
- Klima
- Opplevelsesnæring
- Fartøyvern, kyst og fjordkultur
- Aksen Egge-Stiklestad-Nidarosdomen som symboltung bærebjelke i et samlet Trøndelag.

Det legges opp til sterk involvering av kommunene og andre interessenter i prosessen fram mot ferdigbehandlet plan i 2021.

Saksvurdering

Det er i utgangspunktet svært positivt at det nå utarbeides en ny regional plan for kulturminner i hele Trøndelag. Sammenslåingen av de to gamle fylkene i 2018 fordrer dette. Prosessene og involveringen som skisseres fram til ferdig plan er også en god tilnærming for å få et godt resultat.

Alle de sju temaene som trekkes fram er viktige momenter sett i forhold til forvaltning og formidling av verdensarven Røros bergstad og Circumferensen. Også temaet fartøyvern, hvor Femund II står på Riksantikvarens verneliste.

For *verdensarven som et helhetlig tema* henvises det til Regionplan for Røros bergstad og Circumferensen, som ble utarbeidet i 2011, og som har vært det viktigste plandokumentet for arbeidet i verdensarvforvaltningen fram til dags dato. Handlingsprogrammet til denne planen ble siste gang revidert høsten 2018 og behandlet i fylkestingene i Trøndelag og Hedmark.

Med bakgrunn i denne planen foreslås det i planprogrammet at verdensarven ikke vil bli behandlet spesielt i den nye regionale planen for kulturminner i Trøndelag.

Koordinator mener at dette er uheldig.

Verdensarven Røros bergstad og Circumferensen er det eneste verdensarvområdet både i Trøndelag og i det nye Innlandet fylke.

Når det nå skal lages nye regionale styringsdokumenter for kulturarvsforvaltningen i de nye fylkene, er det svært viktig at både fylkespolitikkerne og fylkesadministrasjonene er godt kjent med både statusen, verdiene, utfordringene og mulighetene verdensarvstatusen gir.

Signalene fra regional kulturminneforvaltning opp mot direktorater og departementer er svært viktig for å lykkes i å ta vare på verdensarvverdiene.

Minst like viktig er det at det regionale nivået støtter opp om arbeidet innenfor Circumferensen med å bruke verdensarvstatusen til utvikling av opplevelsesnæringen, næringsmiddelindustri/matkultur, annen industriutvikling og landbruk. Dette arbeidet er avgjørende for å beholde og skape arbeidsplasser innenfor alle typer kompetanse, og dermed bidra til bolyst i regionen.

Dette er et svært viktig moment i Intensjonserklæringen (vedlagt) som både fylkeskommunene, kommunene, Riksantikvaren og Klima- og miljødepartementet undertegnet før etableringen av verdensarven Røros bergstad og Circumferensen i 2010.

Det er også viktig at Regional plan for Kulturminner i Trøndelag fokuserer på den sør-samiske kulturarven. Denne sør-samiske kulturarven er under et kontinuerlig press, men er samtidig blitt mer og mer synlig over hele det sør-samiske området. Røros kommune er nylig blitt samisk forvaltningsområde. Det samiske samfunnets interaksjon med bergverksvirksomheten gjennom hele kobberverksperioden setter også den samiske kulturarven og den samiske reindriftnæringen inn i en relasjon til verdensarvstatusen.

Koordinator ser ikke det store poenget i å holde antallet tema som skal omtales i planen nede på 4-5. En har forståelse for at Olavsarven knyttet til aksene Egge-Stiklestad-Nidarosdomen vil ha en viktig status i planen og vil ikke på noen måte bestride dette. Det er imidlertid både viktig og riktig at verdensarven Røros bergstad og Circumferensen gis god plass i plandokumentet. Det samme gjelder den sør-samiske kulturarven.

I plansammenheng er det viktig at den Regionale planen for kulturminner i Trøndelag også relaterer seg til Forvaltningsplanen for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen som nå er ute på høring med høringsfrist 01.03.2020.

Forvaltningsplanen er et faglig styringsdokument for hvordan kulturminneforvaltningen vil ta vare på og beskytte verdensarvverdiene, og en prioritering fra verdensarvrådet for hvordan en ønsker at det skal satses på å ta vare på verdensarven og bruke denne som basis for formidling, næringsutvikling og samfunnsbygging i Circumferensen.

Innstilling; 1. Verdensarvrådet for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen ser svært positivt på at det igangsettes et arbeid med utarbeiding av en regional

plan for kulturminner i Trøndelag og ønsker å bidra til arbeidet gjennom de arenaer som skisseres i planprogrammet.

2. Verdensarvrådet ber om at verdensarven Røros bergstad og Circumferensen får en tydelig omtale og plass i Regional plan for kulturminner i Trøndelag. Det samme gjelder synliggjøringen av utfordringene knyttet til å ta vare på den sørsamiske kulturarven.

3. Verdensarvrådet forventer at Regional plan for kulturminner i Trøndelag innarbeider føringer og prioriteringer fra Forvaltningsplanen for Røros bergstad og Circumferensen under de tema som er relevante. Det gjelder spesielt de foreslåtte temaer håndverk og materialproduksjon, klima og opplevelsesnæring.

Vedtak:

1. Verdensarvrådet for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen ser svært positivt på at det igangsettes et arbeid med utarbeiding av en regional plan for kulturminner i Trøndelag og ønsker å bidra til arbeidet gjennom de arenaer som skisseres i planprogrammet.

2. Verdensarvrådet forutsetter at verdensarven Røros bergstad og Circumferensen får en tydelig omtale og plass i Regional plan for kulturminner i Trøndelag, jfr. Norges forpliktelser etter verdensarkonvensjonens artikler 4, 5 og 27, og nasjonal politikk hvor verdensarvområdene er gitt en rolle som fyrtårn for forvaltning og formidling. Det henvises videre til forventningsbrevet til fylkeskommunene for 2020, hvor det signaliseres en styrking av oppmerksomheten omkring verdensarvområdene.

3. Verdensarvrådet forventer at kulturminner og kulturuttrykk i den sørsamiske kulturen gis en tydelig omtale og prioritering i Regional plan for kulturminner i Trøndelag.

4. Verdensarvrådet forventer at Regional plan for kulturminner i Trøndelag innarbeider føringer og prioriteringer fra Forvaltningsplanen for Røros bergstad og Circumferensen under de tema som er relevante. Det gjelder spesielt de foreslåtte tema håndverk og materialproduksjon, klima og opplevelsesnæring.

5. Verdensarvrådet ber om at verdensarven løftes fram i et bredere perspektiv og synligjøres innenfor flere fylkeskommunale virksomhetsområder som reiseliv, utdanning, innovasjon og klima.

Sak 28/19

10- og 40-årsjubileum for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen

I 2020 er det 40 år siden Bergstaden ble innskrevet på verdensarvlista og 10 år siden verdensarven ble utvidet til verdensarven Røros bergstad og Circumferensen.

Det avtroppende verdensarvrådet bestemte allerede i 2018 at en ønsket å markere dette ved forskjellige arrangementer rundt omkring i Circumferensen,

Etter den tid har både verdensarvrådet, faggruppa for verdensarvrådet og en egen jubileumskomite bearbeidet arrangementslista. Sentralt i markeringen er avduking av verdensarvplaketter i de forskjellige områdene av verdensarven. Det første arrangementet finner sted når lasskjørerne passerer Tufsingdalen på veg til Rørosmartnan. Så kommer en rolig periode ut over våren, før juni, juli, august og september har en rekke arrangementer som går inn i markeringen. Lista over arrangementer er presentert under;

Dato	Aktivitet
17.februar	Plakettavduking Tufsingdalen
18.-22. februar	Rørosmartnan
12.-13.juni	Plakettavduking Femundshytten
Uke 25 (15.-21 juni)	Plakettavduking Muggruva (Ålendåggån)
20.-21.juni	Åpning verdensarvutstilling Blokkodden
4.-5.juli	Arrangement/tablå på Oddentunet
Uke 30 (20.-26.juli)	Olsok på Tolga. Tolgen hytte 350 år
11.juli	Verdensarvfestival på Blokkodden
25.-28.august	Nordisk Riksantikvarmøte Røros. Plakettavduking 27.aug?
17-20.september	Kølmilebrenning, Nørdalen, Os
13.september	Åpning Malmruta (DNT) Røros

Verdensarvsenteret

Foredragsserie om verdensarv i verden – gjennom året

Refotograferingsprosjekt knyttet til gamle landskapsbilder fra hele Cirkumferensen. Viser endringer/utvikling i landskapet over tid. Utstilling høsten 2020.

Samarbeidsprosjekt med skolene om verdensarvsteder hvor elever ved skolene har tilknytning.

I tillegg vil verdensarvsenterets kommunikasjonskanaler (hjemmeside, brosjyrer, annonser) være viktige i annonsering og formidling omkring de forskjellige arrangementene.

Artikkelserie i Arbeidets Rett/Østlendingen

Det er etablert en dialog med redaktøren i Arbeidets Rett om en artikkelserie om verdensarv som skal gå gjennom hele året. Faggruppa har utarbeidet en liste over aktuelle tema som er diskutert med redaksjonen. (vedlagt). Noen av artiklene skrives av personer som jobber med verdensarv, mens andre gjøres journalistisk.

Saksvurdering

Programmet for markeringen av jubileet er nå bearbeidet og ganske omfattende. Det vil allikevel kunne tilkomme arrangementer som er naturlig å legge inn under jubileumsprogrammet, og som en ikke har oversikt over i dag.

Det er en forventning fra de lokale arrangørene at det kan brukes noe verdensarvmidler til arrangementene (kr.200000 samlet), og dette vil bli

innarbeidet i søknaden fra verdensarvkoordinator for 2020. Dette som et av kilder til finansiering av de forskjellige arrangementene.

Det må også påregnes deltaking på arrangementene fra medlemmer av verdensarvrådet.

Innstilling; Verdensarvrådet slutter seg til jubileumskomiteens og faggruppas opplegg for markering av 10 årsjubileet for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen og ber om at det søkes om kr. 200000 fra verdensarvmidlene som kan fordeles som en del av finansieringen av arrangementene.

Vedtak; Verdensarvrådet slutter seg til jubileumskomiteens og faggruppas opplegg for markering av 10 årsjubileet for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen og ber om at det søkes om kr. 250000 fra verdensarvmidlene som kan fordeles som en del av finansieringen av arrangementene.

Sak 29/19 **Budsjett verdensarvkoordinator 2020**

Verdensarvkoordinators budsjett dekkes i sin helhet av Riksantikvarens verdensarvmidler. I 2020 vil de store postene være knyttet til lønn, reiser, utarbeiding og trykking av «folkeutgaven» av forvaltningsplanen for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen (skal i utgangspunktet fordeles til alle husstander i Circumferensen) og økonomisk bidrag til arrangementer i forbindelse med markeringen av 10 og 40 årsjubileet.

Koordinator har også hatt en tjenestekjøpspost på mellom 50000 og 100000 kroner.

Bruken av midlene rapporteres som en del av Røros kommunes rapportering på bruk av verdensarvmidler (sammen med Uthusprosjektet, midler til Småsetran og Hagene, frie midler til huseiere i vernesonen i bergstaden).

Poster verdensarvkoordinator	Budsjett
Lønn og sosiale utgifter	900000
Driftsutgifter (reiser, møteutgifter VA-råd og faggruppe m.m)	100000
Forvaltningsplan. (Trykking og bearbeiding til «folkeutgave»)	250000
10- og 40 årsjubileum	250000
Tjenestekjøp	100000
Sum utgifter	1600000
Refusjon fra Staten	1600000
Sum inntekter	1600000

Innstilling; Verdensarvrådet slutter seg til budsjettforslaget for verdensarvkoordinator for 2020 og ber om at det blir lagt til runn som del av tildelingen av midler fra Riksantikvarens verdensarvpost i 2020.

Vedtak; Verdensarvrådet slutter seg til budsjettforslaget for verdensarvkoordinator for 2020 og ber om at det blir lagt til runn som del av tildelingen av midler fra Riksantikvarens verdensarvpost i 2020.

Sak 30/19 **Eventuelt**
Isak Busch fremmet forslag om at verdensarvrådet sender en blomsterhilsen til Setesdal hvor Setesdals kunstuttrykk med stev, dans og folkemusikk har blitt tatt opp på UNESCOs verdensarvliste for immateriell kulturarv.

Vedtak; Verdensarvrådet sender blomsterhilsen til Setesdal og gratulerer med opptaket på UNESCOs liste over immateriell verdensarv.

Sak 31/19 **Møteplan for verdensarvrådet.** (tillegssak)

Innstilling; Forslag til møteplan 2020 for verdensarvrådet
20. mars i Holtålen
22.mai i Engerdal
16.oktober på Os
11.desember på Tolga

Vedtak; Møteplan for verdensarvrådet 2020;
27.januar på Rørosmuseet
13.mars i Holtålen
29.mai i Engerdal
23.oktober på Os
11.desember på Tolga

Referent; Torfinn Rohde

